

UTILIZAREA STEMEI CORVINEȘTILOR PE UNELE PIESE NUMISMATICE

Titus Dorin Tripa

Însemnul heraldic care a individualizat pentru totdeauna în istorie familia Corvineștilor - corbul cu inel în cioc - a fost folosit într-o anumită perioadă și în domeniul numismaticei. Stema Corvineștilor va fi utilizată pe monede de aur și argint emise în timpul cât această familie a ocupat prim-planul vieții politice din Transilvania și Ungaria, întâi prin marele comandant de oști și învingător al otomanilor, lăncu de Hunedoara, iar apoi prin fiul său, Matia Corvin, care va ajunge rege al Ungariei între anii 1458 - 1490. Lăncu de Hunedoara, atâta vreme cât a ocupat înalta funcție de guvernator al Ungariei a dispus emiterea unor bani de aur și de argint în care să fie introdusă stema sa ca și numele său și demnitatea cu care a fost investit. Astfel, florinii de aur emiși acum aveau pe avers stema Ungariei, în care fusese inclus și corbul. Aceasta avea următoarea alcătuire: scut sfertuit, în cartierele unu și patru cele opt brăuri alternând argint și roșu (culori figurate convențional), în cartierul doi crucea dublă cu brațele de jos mai mici, iar în cel de al treilea cartier corbul orientat spre dextera, cu penajul nefigurat, stând cu picioarele pe marginea scutului. Nu i se distinge în cioc inelul. Ecusonul este introdus într-un cerc în jurul căruia se desfășoară următoarea legendă (în paranteze vom reda întregirea cuvintelor): "JOHAN(N)ES D(E) HW(NIAD) R(EGNI) VNGARI(A)E GVB(ERNATOR)". Pe revers este înfățișat veridic un personaj încoronat și cu aureolă, cu o halebardă ridicată în mâna dreaptă și cu globul crucifer în cea stângă. Capul, halebarda și picioarele depășesc marginile cercului interior ajungând până la marginea monedei. Legenda din jurul cercului se prezintă după cum urmează: "S(ANCTVS) LADISLAVS REX"¹. (Fig. 1)

Pe altă monedă de aur, emisă de lăncu de Hunedoara cât timp a fost guvernatorul Ungariei, corbul este figurat pe o cracă fără frunze. Nică de această dată nu se deslușește inelul din pliscul păsării. Reprezentarea penajului lipsește. Pe avers se află blazonul Ungariei inclus într-un cerc: scut scartelat, în cartierele unu și patru cele opt brăuri alternând argint și roșu, în cel de-al doilea cartier crucea dublă cu brațele egale, iar în cartierul trei corbul descris mai sus, orientat spre dreapta. Împrejurul cercului avem legenda: "JOHAN(N)ES D(E) HW(NIAD) R(EGNI) VNGARI(A)E GV(BERNATOR)". Pe revers este figurat deasemenea un personaj, ca în moneda descrisă anterior, de această dată reprezentat mai grosolan. Legenda este similară: "S(ANCTVS) LADISLAVS REX"². (Fig. 2). Pe banii de argint emiși de lăncu, aversul păstrează aceeași stemă a Ungariei, cu mici deosebiri: corbului nu i se mai văd picioarele, iar crucea dublă are brațele superioare mai mici decât cele inferioare. Scutul blazonului este înconjurat de un cerc, între acesta și marginea monedei fiind înscrisă legenda: "JOHAN(N)ES D(E) HW(NIAD) R(EGNI) VNGARI(AE)". Pe revers este înfățișat un personaj domnesc, probabil lăncu de Hunedoara, în mâna dreaptă având o sabie cu vârful ajungând la marginea monedei, iar în mâna stângă ținând globul crucifer - simboluri ale suveranității. Acest personaj nu este încadrat în cerc. În stânga și în dreapta sa se găsește legenda: "DESPO(TA) GVB(ER)N(ATOR)"³. (Fig. 3) Bateria de bani având simbolul Corvineștilor va continua și după ce fiul mai mic al lui lăncu de Hunedoara va ajunge regele Ungariei. Din vremea sa vom analiza mai jos câteva monede de această factură.

Vom începe analiza cu monedele de aur emise de regele Matia și anume cu florinii⁴ (Fig. 4) Aceștia aveau pe avers stema Ungariei: scut sfertuit; în cartierul unu se găsesc patru brăuri situate la distanțe egale între ele; în al doilea cartier - crucea dublă cu brațele inferioare mai scurte; în cel de al treilea cartier - corbul cu orientarea înspre dreapta având un inel în cioc, penajul fiind nefigurat și stând pe o creangă desfrunzită din care nu se vede decât un fragment, picioarele păsării atingând marginile scutului; în cartierul patru un leu rampant încoronat orientat spre dreapta. Scutul este dispus într-un cerc zimțat. Leul încoronat care apare în stemă este blazonul Cehiei. În jurul cercului există inscripția: "MATHIAS D(EI) G(RATIA) R(EGIS) VNGARI(A)E".

¹ Lajos Mangold, Cyril Horváth și alții, *Világtörténelem. Tolnai történelem. A Középkor története. II. A Keresztes háborúktól a Renaissance koráig*, Budapesta, 1910, p. 224.

² József Szalay, Lajos Baróti, *A magyar nemzet története, II. kötet*, Budapesta, 1896, p. 193.

³ Ibidem, p. 200.

⁴ L. Mangold, C. Horváth și alții, op. cit., p. 224.

Pe revers este reprezentat destul de realist un personaj încoronat și cu aureolă care posedă în mâna dreaptă o halebardă cu aspect de secure și în mâna stângă globul crucifer. Arma, capul și picioarele depășesc marginile cercului în care este inclus personajul. Între cerc și marginea monedei este legenda: "S(ANCTVS) LADISLAVS REX".

Groșii de argint⁵ (Fig. 5) confectionați cât timp Matia a fost regele statului ungar aveau înfățișarea care urmează. Pe avers, introdus într-un cerc, se află scutul scartelat al Ungariei: în primul cartier cele opt brâuri, în cartierul al doilea crucea dublă având brațul de sus mai lung; cartierul trei este încărcat cu trei capete încoronate, de panteră, așezate 2:1; cel de-al patrulea cartier este prevăzut în câmpul său cu un leu încoronat în poziție rampantă, orientat spre dextra; în inima scutului mare există un scut mai mic care are ca mobilă corbul cu inel în cioc și orientat înspre partea dreaptă, cu picioarele atingând marginea dextră inferioară. Penajul zburătoarei nu apare figurat. Capetele de panteră încoronate desemnau Dalmația. Împrejurul cercului este scrisă legenda: "MONETA MATHI(A)E REGIS VNG(ARIAE)".

Pe avers este înfățișată în mod realist Maica Domnului șezând și ținându-l în brațe, în partea dreaptă, pe pruncul Iisus. Imaginea depășește cadrul cercului interior, în care se mai găsesc trei litere, în dreapta Maicii Domnului <K>, iar în stânga sa <V> suprapunând pe <A>. În afara cercului este gravată inscripția: <PATRONA HVNGARI(A)E>.

Alte monede din timpul regelui Matia în care apare stema Corvineștilor sunt paralele (gologanii)⁶. (Fig. 6) Execuția lor este asemănătoare cu banul descris mai sus dar există totuși câteva diferențe. Aversul este ocupat de blazonul Ungariei: scut scartelat având următoarele mobile în cele patru cartiere: în unu - opt brâuri alternând argint-roșu (figurate); în doi - crucea dublă cu brațele egale; în trei - capetele de panteră purtând fiecare o coroană; în patru - un leu rampant, cu orientare spre dextra, care ține în laba superioară dreaptă o coroană regală deschisă; peste tot, scutul mai mic prevăzut cu un corb stând pe un fragment de cracă. Realizarea stemei este destul de grosieră. În jurul cercului care circumscrie blazonul descris se găsește următoarea legendă: "MONETA MATHI(A)E R(E)GIS VNGARI(AE)".

Maica Domnului cu pruncul Iisus în brațe constituie imaginea de pe revers. Sfânta Maria este înfățișată șezând, cu picioarele pe un nor și cu capul aplecat în dreapta înspre Iisus. În stânga reprezentării se află o cruce dublă puțin aplecată spre dextra. Capul Maicii Domnului și norul depășesc cercul care a căpătat o formă ovală. Pe margine avem legenda: "PATRON(A) VNGAR(IAE)". Denarii de argint⁷ bătuti de Matia Corvin sunt alte monede în care apare însemnul său heraldic, figurat de această dată mai simplu.

Astfel, corbul cu inel în cioc, stând pe o creangă fără frunze și orientat spre dreapta nu este introdus în scut ci este așezat direct în cercul în jurul căruia se desfășoară legenda. În cerc mai există două litere, în dreapta păsării heraldice a Corvineștilor, care are penajul figurat, litera <K>, iar în stânga sa litera <B>. Legenda are următoarea configurație: "MONETA MAT(H)I(A)E D(E)I G(RATIA)". Pe revers este reprezentată stema Ungariei: scut despicaț, în primul cartier brăurile, iar în ultimul crucea dublă cu brațe egale. Scutul este timbrat cu o coroană regală deschisă care are trei fleuroane. Acest blazon nu se află inclus în cerc, legenda desfășurându-se direct în jurul său: "REGIS H(V)NGARI(A)E". (Fig. 7). Simbolul Corvineștilor va apare și pe o medalie de aur a regelui Matia emisă de acesta în anul 1486. Pe avers este înfățișat bustul lui Matia Corvin privit din față. În dreapta, sus și stânga este înscrisă legenda: "MATH(IA)S HVN(IADES) COR(VINUS) PANNONIAR(VM) BOH(EMIORVM) REX". Pe revers într-un dreptunghi orizontal încadrat de motive florale este scris: "CAESARE MAGNA MIHI VICTO THRACVMQ(VE) TYRANNIS MAIOR APOLLINEA GLORIA PARTA TVBA EST ANNO MCCCCLXXXVI". Sub acest dreptunghi într-un scut rotund cu marginea din dextra scobită se găsește corbul cu inel în cioc stând pe o creangă desfrunzită și fiind orientat spre dreapta. (Fig.8) Această medalie se păstrează la Viena⁸.

Prezența simbolului familial al Corvineștilor în emisiunile monetare și medalistice ale regatului medieval ungar se constituie într-o pagină luminoasă și glorioasă a istoriei acestui însemn heraldic care și-a avut începuturile pe plaiurile hunedorene.

⁵ Ibidem.

⁶ J. Szalay, L. Baróti, op. cit., p. 283.

⁷ Ibidem, p. 292.

⁸ Ibidem, p. 275.

Fig. 1. Monedă de aur emisă în timpul lui Iancu de Hunedoara

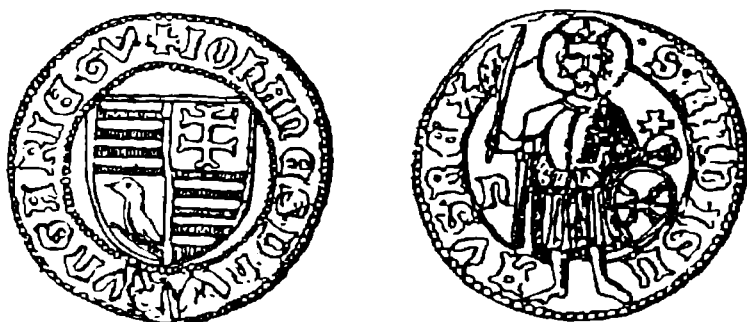

Fig. 2. Altă monedă de aur emisă în timpul lui Iancu de Hunedoara

Fig. 3. Monedă de argint emisă în timpul lui Iancu de Hunedoara

Fig. 4. Monedă de aur emisă în timpul lui Matia Corvin

Fig. 5. Monedă de argint emisă în timpul lui Matia Corvin

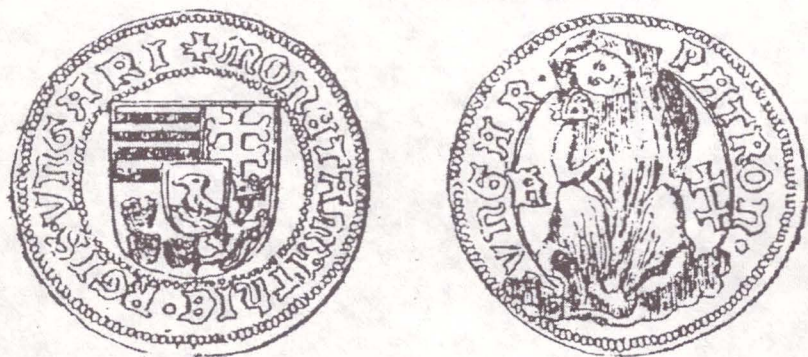

Fig. 6. Altă monedă emisă în timpul lui Matia Corvin

Fig. 7. Monedă de argint emisă în timpul lui Matia Corvin

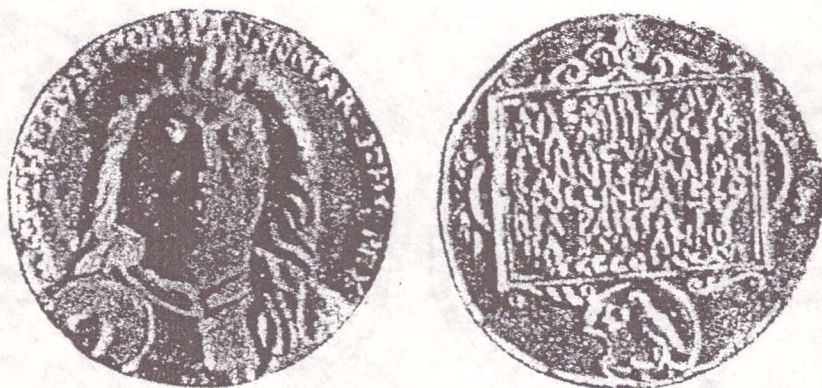

Fig. 8. Medalie de aur emisă în timpul lui Matia Corvin

THE USE OF THE COAT OF CORVIN ON SOME COINS

Summary

The symbol that individualized the family of Corvin was also used in numismatics, on the golden and silver coins minted on the time when this Romanian family had a first-rate role in the political and military life of Transylvania and of Hungary, through Iancu de Hunedoara at first, then through his son, Matia Corvin, who will take the throne of Hungary during 1458-1490.

The raven with a ring in its beak is pictured either alone, or, most of times, included in the arms of Hungary.

THE LIST OF ILLUSTRATIONS

- Fig.1. The golden coin minted on the time of Iancu de Hunedoara
- Fig. 2. Another golden coin minted on the time of Iancu de Hunedoara
- Fig. 3. The silver coin minted on the time of Iancu de Hunedoara
- Fig. 4. The golden coin minted on the time of Matia Corvin
- Fig. 5. The silver coin minted on the time of Matia Corvin
- Fig. 6. Another coin minted on the time of Matia Corvin
- Fig. 7. The silver coin minted on the time of Matia Corvin
- Fig. 8. The gold medal made on the time of Matia Corvin.